

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Mundus Aspectabilis Philosophice Consideratus

Falck, Joseph

Augustae Vindelicorum, 1740

§. V. De ortu & interitu Animalium perfectorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95848](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95848)

possunt latere semina, & quamvis hæc diversa non sint, diversa tamen possunt prodire animalcula pro varia dispositione subjecti, in quo recipiuntur, & alimenti, quo nutriuntur: hinc colorum varietas, quæ nec in brutis perfectis differentiam fundat specificam. Deinde ipsa hæc insecta jam enata diversas subeunt metamorphoses; vix enim est tale animal alatum, quod non prius fuerit vermis: id patet ex muscis, erucis, scarabæis, &c. quorum ovula primò formantur in vermiculos, deinde acquirunt alas, subinde redeunt in vermes, ut de quibusdam scarabæis constat. Exemplum bombycis & papilionum jam alibi attulimus.

§. V.

De ortu & interitu Animalium perfectorum.

OMne vivens ex semine nasci hæcenus probatum est; sed adhuc magna superest difficultas, qua ratione ipsum semen animetur, instruatur organis & in perfectum formetur animal: Medici hæc tractant fusiùs, nos brevius. Itaque distinguendum statim est inter animalia ovipara, & vivipara: ista foetum profundunt vivum, illa edunt ova, ex quibus educitur foetus. Ut à notioribus incipiamus, consideremus gallinam: in hac deprehenditur ovarium supra uterum, in quo ovorum rudimenta tanquam uvæ in racemo disposita cernuntur: ubi vitelli majores sunt facti, abrupto pediculo per infundibulum decidunt in uterum, ubi albumine circumdantur, nec ullibi utero adhærescunt, sed ibidem dilatantur, & augentur per applicationem alimenti velut fabæ in sinu terræ, ac tandem ovum perficitur, & in lucem profunditur; nec tamen ad pulli procreationem servit, nisi fuerit prius à gallo foecundatum; tum si gallina hujusmodi ovis incubet, circa 22. diem prodit pullus.

Totum naturæ progressum describit Malpighius, Harveus, Fabri, &c. qui totidem ova foecunda acceperunt, & melioris notæ microscopio quotidianas mutationes observârunt. In medio vitelli jam ante incubationem apparet cicatricula, quæ est primum pulli exordium, velut in plantis punctum germinans seu corculum. Primo incubationis die cicatricula instar circelli albi dilatatur, atque etiam in modum lentis assurgit versùs cacumen obtusum ovi, sensimque augetur notabiliter. Post duos dies videtur macula multis circumscripta circellis, in quorum medio apparet punctum album, quod obvolvitur liquore transparente, cujus limbus purpurascit. 4. die punctum sanguineum micat in medio instar scintillæ, quod primum cordis est rudimentum, sique illud acupugneris, subfilit, & pulsu crebriore micat, unde & punctum saliens nominatur. 6. die apparet capitis primordium in tres bullulas divisum, quarum duæ sunt oculi, & illæ nigræ sunt, tertia est cerebrum. 7. die videntur primordia partium omnium pulli innatantis in suo pabulo, ac sese moventis, quæ sensim perficiuntur, donec 14. die plumis vestiri incipiat; earum enim radices videntur, ut totidem nigrantia puncta. Postmodum quantum augetur pullus, tantumdem minuitur albumen, & sensim totus vitellus membranâ circumvolvitur, & intra pulli ventrem recluditur, ut scilicet eo nutriatur, quamdiu manet inclusus, & donec ejus rostrum ad captandum cibum evadat firmius. Denique post 20. diem in lucem prodit pullus, rostrò, vel ut quidam putant, gallinâ testam frangente ad pipitum pulli. Hæc est quorundam observatio, quamvis paulò aliter describant alii.

M m

Diffi-

Difficultas adhuc major est in viviparis, quomodo hæc generentur, & suis organis instruantur. Communis jam plurimorum Medicorum sententia est, ab ovis quoque inchoari juxta receptum inter illos proloquium: *Omnis generatio ab ovo*. Hæc tamen ova in viviparis longè minora sunt, quàm in oviparis; quia hæc debent continere alimentum pro pullo, quamdiu intra ovum extra uterum maternum delitescit; in illis verò foetui alimentum subministrat mater, donec in lucem prodeat perfectè formatus. Hanc sententiam olim jam docebant Medici Academia Avenionensis, atque etiam per Anatomiam comprobârunt, nobis ostendentes tale ovulum, in quo post aliquot à conceptione dies jam apparebant lineamenta corpusculi vix muscæ grandioris.

Supponunt ergo isti, etiam dari ovarium in viviparis, ex quo ova, si virtute patris foecundentur, decidunt, unum aut plura, in uterum maternum, in quo ad suam perfectionem perducuntur. Unde principium organizationis semper esset in ovulo, quod à matre formatur, eidemque adheret, sicuti fructus dependet ab arbore, cum ea tamen differentia, quòd sola mater non possit sicut arbor hunc fructum perficere, nisi accedat virtus patris, qui spiritu genitali ovulum foecundat, non tantùm tribuendo virtutes & affectiones sibi proprias, sed etiam, ut multi volunt, conferendo particulam suæ animæ; cùm in sententia divisibilitatis animæ possit à bruto separari ovulum & semen animatum; ferè sicut à planta separatur. In sententia verò indivisibilitatis animæ, illam in ovulo à matre, vel à patre, vel ab utroque produci necesse est. Inde est, ut advertit Zachias Medicus lib. 7. quòd proles tertiæ speciei, quoad figuram externam similior sit matri quàm patri, licèt quoad vim agendi & alias proprietates patrem referat plurimùm: sic ex vulpe matre, & cane patre, nascitur quodammodo vulpes: ex cane matre & vulpe patre nascitur ferè canis, quod sententiam confirmat de ovulis; cùm enim hæc sint primum futuri animalis rudimentum, non mirum est, si referat speciem matris, quæ illud formavit. Quòd si prima lineamenta in ovulo deficient, aut duo ovula ita conjuncta sint, ut unum quasi componant, tunc nascitur animal biceps, aut alio modo deforme.

Non omnino ita fit in homine, in quo anima est indivisibilis & ingenerabilis, consequenter quælibet illius pars, quamvis fuisset prius animata, si tamen separaretur, non amplius vivit. Quare in hoc casu ovulum sola virtute spiritali patris foecundatur, quam ubi conceperit ovulum, in quo jam sunt quædam lineamenta futuræ proles à matre formata, temperatur, actuatur, dilatur, donec positis sufficienter dispositionibus, Auctor naturæ animam rationalem infundat, quæ totum hoc opus perficiat. Doctrina hæc satis clarè virtutem plasticam explicat, & conformis est rationi & experientiæ, uti ostendit D. Linsing Medicus, atque doctrinam hanc inter Recentiores longè communiorē esse, quàm antiquam, quæ dicebat, conceptionem fieri per utriusque seminis commixtionem. Hanc doctrinam confirmat D. Lire in Hist. Acad. Reg. Paris. ad annum 1701. ubi asserit, se in foemina invenisse præter alia in ovario, ovulum unum, quod in liquore pellucido & muculento continebat foetum, cujus crassities unius lineæ, longitudo trium erat linearum, atque in eo distinctè videbantur præcipua corporis membra jam aliquo modo formata. Id rursus confirmat D. Morasch nuper Ingolstadii Medicinæ Professor experientissimus, qui in cadavere muliebri ex calyculis in ovario superstitibus coniecit, quot exclusi fuerant foetus.

Infusâ animâ perficitur foetus, formarique incipiunt imprimis tres partes præcipuæ, cerebrum, cor, & hepar, utque alimentum possit à matre sumere & crescere.

crescere, formantur in ea parte, in qua futurus est umbilicus infantis, quidam canaliculi, qui dicuntur vasa umbilicalia, & inferuntur meatibus uteri materni, ut derivent alimentum ad nutriendum infantem. Præterea tribus panniculis seu tunicis (licet aliqui tantum duas ponant in homine, quæ appellantur secundina (circumteguntur & involvitur foetus, ita ut sit veluti fructus pendens ex utero tanquam ex arbore per vasa umbilicalia, tunicis tanquam cortice & foliis involutus, quibus accedit moles carnea, plurimis constans glandulis, quam ratione figuræ placenta vocant. Tertio dein circiter mense in masculis, & ferè quarto in foeminis carnes infantis & muscoli coalescunt; unde accedit, ut eo primum tempore foetus incipiat se movere motu spontaneo à musculis & nervis dependente. Puellus autem usque ad nativitatem hæret in utero quasi globatus, manibus apprehendens genua, caputque ita demittens, ut oculi utrinque pollicibus manuum incumbant, nasusque descendat inter genua.

Nutritur autem non tantum sanguine materno per venam umbilicalem alato, sed etiam, ut aliqui volunt, saltem circa finem, succo quodam chyloso etiam per os sumpto, ut nempe assuescat lacti, futuro extra uterum alimento. Hoc ultimum negant alii, quia reperti sunt infantes, quorum labia membrana quadam præternaturali obducta erant, in quibus proinde liquor iste chylosus per os sumptus saltem non erat ad nutritionem necessarius. Imò sunt aliqui, qui hunc nutritionis modum penitus rejiciunt, quia foetus liquorem illum chylosum attrahere deberet per suctum; suctus autem, ubi non datur locus aëri, illis videtur impossibilis. Tandem post nonum communiter mensem velut carceris pertæsus, & connaturaliter postulans copiosius alimentum, nec non liberioris auræ copiam, quasi calcitrando, ut ait Andr. Laurentius præstans Medicus, descriptas superius membranas, quibus involvebatur, dirumpit, & adjuvante propria gravitate, nec non naturali uteri vi expulsiva, nobilis ille fructus quasi ex arbore decerptus in auras prodit, & humi deponitur. Ex animalibus solus ferè ursus prodit involutus suis membranis, quas mater lambendo tandem eximit, eamque ob causam existimârunt nonnulli, foetum ursinum prodire informem, tum lambendo perfici à matre, quod falsum est, ut ait Galtruchius.

Dices. Ovum non est pullus; si femina vivant vitâ sensitivâ, tunc ovum est pullus: ergo non vivunt. Conf. qui comedit ovum non frangit præscriptam à carne abstinentiam; qui comedit pullum frangit: ergo ovum non est pullus. Resp. ne. min. Quia nomine pulli intelligitur animal, quoad omnes partes jam perfectum, habens ossa, carnes, &c. adeoque hoc nomen præter animalis essentiam denotat certam partium integritatem, qualis non datur in ovo. Ad Conf. om. totum. nec pullus nec ovum prohibetur ratione animæ, quæ non comeditur, & æqualiter est in piscibus; sed prohibetur pullus ratione carnis, quæ non est in ovo: quanquam in quibusdam regionibus ova quoque & lacticia prohibeantur, quia multum ad carnem & sanguinem accedunt: quid enim aliud est ovum, nisi caro liquata, & lac, nisi sanguis albus? ajebat olim quidam Ecclesiæ Pater. Sed Ecclesia, quæ sæpius indulget, ut in quadragesima vescamur carne ob penuriam aliorum ciborum, à fortiori concedit, ut lacte vescamur & ovis.

Interitus denique animalis habetur, cum humidum radicale deficit, & calor innatus extinguatur, quod fit dupliciter. 1. Quasi spontaneè & naturaliter, cum in mortali corpore, uti in aliis mutabilibus, sensim languet & marcescit, donec omnino deficiat. 2. Violenter, cum organa præcipua destruuntur aut

M m 2

obstruunt-

obstruuntur, ferro vel suffocatione, vel &c. aut cum alimentum vel aer ad respirationem necessarius subtrahitur, aut cum partes corporis noxiis humoribus vel qualitatibus inficiuntur, sensimque destruuntur, &c. hinc omnis generis morbi, quos examinare proprium est Medicorum.

CONTEMPLATIO XIII.

De Primario Mundi aspectabilis Incola.

Domine, quid est homo, quod memor es ejus? gloria & honore coronasti eum, & constituisti eum super opera manuum tuarum: omnia subiecisti sub pedibus ejus, exclamat Propheta Regius, dum infinitam Dei ter Optimi Maximi bonitatem erga hominem considerat: nempe magnificum hoc, ac propemodum immensum mundi palatium, tot ornatum sideribus, tanta rerum varietate distinctum, tot naturæ divitiis plenum homini præparavit DEUS, ut illud incoleret, atque omnibus in eo contentis frueretur juxta rationem, quâ inter creaturas visibiles pollet solus, ac proinde inter eas primatum tenet. Sed quid retribuet Domino pro omnibus, quæ tribuit illi? Amorem duntaxat & cultum poscit ab illo DEUS: quàm ingratus foret homo, si hunc illi denegaret! Quanta sint illa omnia, quæ in hoc mundo aspectabili fecit DEUS, hæcenus contemplati sumus: jam ordo postulat, ut hominem ipsum, in cujus gratiam hæc facta sunt, paulò studiosius consideremus, ut in hac Contemplatione agnoscamus, quid nos ipsi simus; in sequente verò, à quo trahamus originem nostram; ac denique in ultima, quid officii nostri sit, perspiciamus. Quia verò, ut ait S. Gregorius, omnis creaturæ aliquid habet homo, Microcosmus dicitur, quasi mundus in compendio: hanc igitur Contemplationem, quia mundum novum complectitur, in aliquot considerationes dividemus, ut clariorem habeamus nostri cognitionem.

CONSIDERATIO I.

De Corporis humani fabrica.

Admirabilis est corporis humani fabrica, ex qua vel una Divinum cognoscas artificem, in cujus laudem & gloriam studia nostra tendunt omnia. Quamvis autem Anatomiam sibi vendicat Medicina, non tamen abs re erit, si aliquid de ea Contemplationibus nostris de mundo aspectabili interseramus; Neque enim debet, neque potest, ait Andr. Laurentius nominatissimus Medicus lib. 1. hist. Anat. c. 7. verè Physicus appellari, quisquis humani corporis historiam ignorat. Et turpe est, inquit Dandinus, Physicum hæc in Medicorum voluminibus quærere, quæ à Physicis illi perdiscere debuissent. Hoc à me expectari, nec volo, nec possum vellem; infero duntaxat aliquid, ne manca sit Contemplatio nostra; quin & aliæ quæstiones philosophicæ de anima, de sensibus, &c. sine hac notitia pertractari non possunt; unde Aristoteles ipse libros de partibus animalium conscripsit, quas si quis in humano cognoscat corpore, non ad eò magnam in aliis habebit difficultatem. Hæc autem pauca partim habeo ex ore R. P. Croiset, & aliorum libris,